

REVISTA

SOCIETĂȚEI CORPULUI DIDACTIC DIN JUDEȚUL NEMȚU

Cu scop cultural și educativ

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Anul II. PIATRA-N., 15 Septembrie 1897. No. 1.

PROCES-VERBAL

No. 2.

Anul 1897 Luna August in 22 zile.

Membrii corpului didactic primar din județul Némț, întruniți în localul școlii de băeți No. 2 din Piatra N., conform art. 10 din statutele publicate în No. 1 a «**Revistei Societății**», în zilele de 20, 21 și 22 August a. c. procedând a lua în verificare darea de samă a consiliului de administrație și de redacție, pe anul trecut, asupra mersului societății și a revistei, au ales ca președinte provisoriu pe D-l *Ieremia Nestor*, secondat de secretarii: *Gh. Nicolau* și *V. Șerpeșanu* și în urma mai multor lămuriri, au constatat cele ce urmează:

1. *Revista*, conform statutelor, a apărut cu începere de la 1 Septembrie 1896 și încheie anul I, cu No. 15, din 15 August 1897.

2. Dintre asociații societății și abonați, un număr de 109 membri, n'au achitat cotisațiile și abonamentul: unii în parte, alții de loc; rămânând ne-încassat din anul I-iu, suma de 553 lei.

Apoi, în urma mai multor desbateri, cu mare majoritate de voturi s'a deliberat și votat cele ce urmează:

Art 1. *Societatea se declară prelungită pe viitor și Revista va apăre regulat o dată pe lună, formată din două coli s'au 32 pagini, în loc de una cu 16, cum a fost anul I; începând anul al II-lea, de la 1 Septembrie a. c.*

Art. 2. Se modifică art. 3 din statute ast-fel: *Pentru ca re-*

vista să aibă o existență sigură, se alege un comitet de colaborare, un comitet de redacție și un comitet de acțiune.

Comitetul de colaborare se compune din 19 membri din corpul didactic urban și 18 membri din corpul didactic rural, având fie-care îndatorirea de a trimite articole la revistă.

Comitetul de redacție va mai avea îndatorirea de a îngriji cu, în tot de-a-una, revista să aibă articole pentru tipărire. Va cerceta și desbata articolele sosite, dacă sunt bune pentru imprimat.

Comitetul de acțiune, compus din trei membri, pe lângă cele prevădute la al. 2 și 3 a Art. 2, va avea și îndatoririle să dea articolele la imprimat, va stăruii să apară revista regulat și cu îngrijire; având fie-care număr materie variată: lecții practice ca îndrumări său în extens, articole și traduceri din pedagogie, psihologie, știință, literatură, legende și istorii morale pentru școlari, informațiuni scolastice etc. Va ajuta și da lămuririle necesare comitetului de redacție, va distribui revista cu exactitate asociațiilor și abonaților.

Dacă vre unul din cei 3, s'ar permuta în cursul anului, comitetul de redacție poate alege altul.

Art. 3. *Toți asociații și toți abonații au dreptul a scrie la revistă. Articolele, ce vor trimite, vor fi scrise citeț, după ortografia Academiei Române și semnate de autor.*

Art. 4. *Se modifică art. 4 din statute, ast-fel:*

Toți membrii vor plăti o cotisație anuală:

- a). *Membrii corpului didactic primar urban și secundar 6 lei.*
- b). *Membrii corpului didactic primar rural 4 lei.*
- c). *Invățătorii școlelor de cătun 3 lei.*

Institutorii și Invățătorii din alte județe, cum și persoane străine de corpul didactic, vor plăti ca abonament 4 lei pe an.

Cotisațiunile și abonamentele pe anul al II-lea se vor plăti înainte.

Apoi, în unanimitate s'a hotărît, ca: a) toți acei, cari au ramas în urmă cu plata() pe anul I-iu, să achite totul în timpul cel mai scurt posibil; spre a se putea scote regulat, revista.*

b. S'a reamintit și stabilit, că toți membrii corpului didactic

(*). 12 lei institutorii, 6 lei învățătorii din Jud. Némțu și 3 lei 50 bani abonații din alte județe (proces-verbal din revista No. 1, an. 1).

primar din județul Némțu, cari au primit revista pe anul I, au fost asociați; iar nu abonați.

Art 5. *Tôte dispozițiunile din statutele societăței, ce nu sunt contrare cu cele prevădute în articolele precedente, sunt și rămân în vigóre.*

Apoi s'a decis ca D-nii: *Jeremia Nestor* din Tg. Némțu plasa de sus, *Gh. Căderea* din plasa Piatra-Muntele, *Al. Baci* din plasa Roznov, *V. Hanganu* din plasa Bistrița și *D. Teodorescu* din plasa Mijloc să încâseze cotisațiile învățătorilor din împrejurimi sub dare de chitanțe, înaintându-le cassierului revistei.

Procedându-se la votarea membrilor, ce vor alcătui comitetele, rezultatul, în unanimitatea celor prezenți, este următorul:

D-l *Titus D. Mărdărescu*, revisor școlar, *președintele societăței.*

In comitetul de colaborare: *Institutori:* D-sórele: *Elena Manoliu*, *Maria Cracalescu*. D-nele: *Cleopatra Lazu*, *Maria Eladescu*, *Maria Moțoc*, *Elisa Bradu*, *Smaranda Cosmovici*, *Maria A. Ionescu*. D-nii: *C. Vrănceanu*, *Gh. Cosmovici*, *Jeremia Nestor*, *D. Zamvel*, *Alexandru Bradu*, *C. Vasiliu*, *Preutul H. Celus*, *V. Ionescu*, *N. Eladescu*, *C. I. Apostoliu* și *Stefan Zamvel*.

Invățători: D-șóra *Ana Blăgescu*. D-nii: *Al. Baci*, *I. T. Crețulescu*, *V. Butnariu*, *V. Hanganu*, *I. Veniamin*, *N. Stan*, *G. Popescu*, *V. Goian*, *Gr. Ungureanu*, *Gh. Mitrea*, *C. Agăpescu*, *Gh. Brașovanu*, *V. Dediu*, *V. Șerpeșanu*, *C. Teofănescu-Gribincea*, *Gh. Popovici* și *V. Darius*.

In comitetul de redacție. *I. Mancaș*, președinte.

D-nele: *Zulnia C. Isăcescu*, *Cristina I. Belyan*. D-șórele: *Alexandrina Măcărescu*, *Cleopatra Măcărescu*, *Natalia Protopopescu*, *Rux. G. Budu*. D-nii: *M. T. Pantazi* și *Simion Scutărescu*.

In comitetul de acțiune: *G. Simionescu*, *N. Popovici* și *Gh. Nicolau* (cassier).

Drept care s'a încheet prezentul proces-verbal.

Președinte, IER. NESTOR.

Urméză 80 iscălituri.

Secretari, { *Gh. Nicolau*,
 { *V. Șerpeșanu*.

Resumat din cuvîntarea D-lui Ión Negre ținută la 1 Septembrie a. c. cu ocazia înăugurării clasei a V-a liceală la Gimnasiul real din Piatra-N.

Astă-dî se înscrie încă o nouă dată importantă în analele a-acestuî gimnasiu : *înființarea clasei a V-a și prin această punerea începutului unui liceu real, în orașul și județul nostru.*

Dintre datele notatate în viața gimnasiului nostru, două însă sunt mai însemnate : 27 Noembrie 1869, când prin sacrificiile comunei s'a înființat acest gimnasiu și 1 Septembrie 1897 când are loc înăugurarea deschiderii clasei a V-a liceale.

Actele sevârșite în intervalul de 28 ani sunt un învățămînt și pentru generațiile nouă, cari mâne ne vor lua locul, că : *ori cât de greu este progresul, totuși cu stăruință și muncă, încetul cu încetul să face, merge înainte*; înțelegînd prin progres mersul înainte al unei instituții, către complectare și perfecționare.

Acastă observare trebuie să fie un indemn de muncă pentru toți strigînd : „*tot înainte.*“

Ca să dovedesc această, voi cita numai câte-va fapte, efectuate în intervalul de 28 ani din viața acestuî gimnasiu.

La 27 Noembrie 1869 am început cursul gimnasial cu 30 elevi și astă-dî avem o populație de aproape 250 elevi.

La 27 Noembrie 1869 am început cursurile în un local cu chirie, insuficient ; apoi 24 ani, am schimbat deferite locale, unele mai rele de cât altele, adevarate peșteri ca pentru animale și astă-dî iată-ne în un palat măreț, spațios, care asigură sănătatea scolarilor și face onóre numelui de local de școlă.

La 27 Noembrie 1869, am început cursurile ne-avînd macar un compas cu care să se pótă construi esact o circonferință ; nu se afla o hartă, macar a țerei, și astă-dî iată-ne în posesiunea unuî bogat material didactic conrespunđetor și necesar fiecărei ram de cunoșcință ; material dic. pe care puține școle îl au așa complect și bogat.

La 27 Noembrie 1869 am început cursurile doi profesori : *Eú* și *Calistrat Hogaș*, și astă-dî gimnasiul are un corp didactic de 10 profesori.

Aceste date enumerate, sunt suficiente în a ne convinge, că progresul cât de încet merge, însă tot se face.

Numai după ce am ajuns în situația descrisă, să putea vorbi de înființarea unuî liceu în orașul nostru.

Negreșit, necesitatea unui liceu, mai ales real, era imperios simțită și cerută. Trebuia să se procure elevilor acestui gimnasiu, atât celor bogați cât mai ales celor lipsiți de mijloce, puțința de a-și capata o instrucțiune secundară complectă în orașul și județul lor, rămânându li pentru mai departe: universitățile și școlile superioare speciale. Această necesitate era asemenea simțită și prin împrejura-rea că în țară erau 10 gimnasil reale și numai un liceu real în *Brăila*, unde nu puteau să se ducă de cât foarte puțin și mai mult dintre cei cu mijloce, cari nu tot de-a-una sunt dintre cei buni și talentați.

Pentru realizare decî și acestei mari necesități, cetățenii acestui județ și cu mandatarii lor s'aun pus pe lucru.

O delegație de cetățeni cu mandatarii județului s'aun prezentat guvernului președat de D-l P. S. Aurelian și prin un memoriu prezentat, a convins pe guvern de dreptatea cererei noastre, iar ministrul respectiv D-l Mărzescu a și prevădut 5000 lei în budgetul anului 1897—98 pentru înființarea clasei a V-a la gimnasiul nostru cu începire de 1 la Septembrie 1897. Lucru dar era ca și gata; să aștepta numai votul camerei. În cameră, la votarea budgetului, să întâmplă, cum dice proverbul: „*dacă dai la unul, cer toți și cei ce au nevoie și cei ce nu*” așa că ne putend se câștige toți câți cereau, s'aun opus ca se ni-se dee și nouă; această nedreaptă lovitură ni s'a adus mai ales din cauza certeî dintre mandatarii de la Craiova și Slatina, de și noi nu ne-am opus nici combătut cererile lor.

Căduți, nu ne-am desnădăjduit, cî urmând maxima „*de câte ori-vei cădea, scîlă-te și luptă în înainte*” am continuat lucrarea pe altă cale spre a ajunge la scop, căci eram mai mult de cât conșiși că dreptatea este cu noi.

Povățuiți de exemplu că cele mai multe licee, la început s'a înființat prin sacrificiile profesorilor, comunelor și judeților, profesorii gimnasului aun făcut o declarație formală că să obligă a ține gratuit cursurile la clasa a V-a, dacă se înființază; iar consiliul comunal a votat 4000 lei spre a veni în ajutoriul clasei a V-a.

Ca parenteze voiă adăuga că comuna Piatra și județul Némț în tóte timpurile aun făcut sacrificii pentru instrucțiune; dovadă este că acest gimnasiu de la 1869 și până la 1885 s'a susținut cu spe-sele comunei și județului.

Inarmați cu declararea profesorilor, sprijiniți de subvenția comunei, aprobată de D-nii miniștri de interne și culte, ne-am prezentat, în Iunie a. c. la D-l ministru Spiru Haret, înmânându-i lucrările.

D-l ministru Haret, cetind toate lucrările, cunoscând, afacerea și dreptatea noastră, a găcit fondul cestiunei, căci zimbînd ne zice: „Ei bine, profesori grațiuși aveți, bani aveți, ce mai doriți?”

Da, Domnule ministru, însă nouă ni trebuie oficiulitatea și legalitatea acestui act, adică recunoșcerea oficială a înființării clasei a V-a la gimnasiul real din Piatra.

D-l ministru a înțeles îndată că l'am priceput.

„Sunt, ni a spus D-l Ministru, pentru a se înființa clasa a V-a la gimnasiul din Piatra; aveți totă dreptatea cu D-v'astră, voi cere și avisul consiliului permanent; avis care s'a dat cu unanimitate în mod afirmativ.

Acastă decisiune s'a adus la cunoștința gimnasiului, prefecturii și primăriei; iar astăzi, inaugurăm rezultatul muncii cetățenilor.

Se nu vă îngrijiți, cetățeni, să nu vă temiți, ori îndoiiți de ne temeinicitatea acestui act, ce satisface o mare necesitate. Ori-cine vor fi conducătorii orașului, județului, aș o sfântă datorie de a lupta pentru trăinicia și complectarea acestui act, ce inaugurăm astăzi. Necesitatea unui liceu real în orașul și județul nostru, nu mai poate fi în discuție, este o necesitate, ce se impune ori-cărui guvern; iar energia D-lor voștre, cetățeni, va învinge ori-ce pedică.

Aveți dovadă că ni se dăduse o școlă profesională pe hârtie; comuna făcuse sacrificii pentru instalarea ei, iar ministru respectiv de atunci refuză s'o treacă în buget, însă energia cetățenilor și a mandatarilor județului, a convins pe D-l ministru că astă școlă este trebuitoare, așa că a fost nevoit să o treacă în budgetul statului, și iată-ne astăzi cu o școlă profesională asigurată, unde fetele micilor comercianți, meseriași, agricultori, funcționari, găsesc o instrucție mai dezvoltată și învățarea unei meserii în raport cu destinația femeii în societate; așa va fi și cu liceul nostru.

O altă considerație de ordin public este că ori-care va fi guvernul țării, dânsul are datorie a se îngriji de învățămîntul public, de buna lui stare, căci după cum dice Philip Louis: „Poporul care are, cele mai bune școle, va fi cel întăi, dacă nu astăzi, măne numai de cât” Ori-care guvern, dic, trebuie să se îngrijescă de învățămîntul public, căci acest învățămînt, este asilul, unde copilul saracului, bogatului, găsesc instrucțiune de o potrivă și mai ales copii saracilor, adică a marelui majorității a cetățenilor, fiind că bogatașii își duc copii în institute cu plată, unde cresc cu cafe cu lapte, cu ciocolată, calcă pe covor ori parchete ceruite, pe când copilul saracului luptă cu toate miseriile și intemperiiile, ce-i se opun în calea înv-

țămîntului; totuși spre marea mângâere a masei poporului, tot copii saracilor sunt, carii înving mai mult pe calea învățămîntului și sunt în fruntea luptei pe câmpul științei. Poporul muncitor fiind dar, marea majoritate a țerei, orî care guvern, trebuie să se îngrijescă de ai instrui și mai ales în o direcție practică; decî învățămîntul rea! pregătesce mai mult cătră astă direcțiune. Iată de ce am dis să nu ne temem orî îngrijim, fiind că dreptatea este cu noi și orî-ce guveru va ține samă de cerințele nōstre.

Cu toți sunteți veseli de actul ce inaugurăm astă-đi; părinții mai cu sumă, căci au capatat ceia ce de atâta ani doréu, adică putința ca copii lor, bogati și saraci, să-și pōtă complecta instrucțiua secundară în orașul lor, rămânēndu-li pentru mai departe universitățile și școlele superiōre specia'le. cānd copii lor fiind în o vrâstă mai cōptă, pot să-î trimită în alte centruri, mari, centruri atrăgētōre unde se cere minte mai cōptă, o esperiență ore-care, o pūtință de judecată pentru ca copilul să nu se strice și să alunice în marele curente atrăgētōre și conrupētōre.

Eū însă, cetățeni, am o bucurie și mângâere mai mare de cât a D-vōstră.

Sunt singurul dintre profesori, ce am asistat la înființarea acestui gimnasiū, la 27 Noemvrie 1869; sunt singurul dintre profesori, cari atuncea am început lecțiile cu primii elevi a acestui gimnasiū.

De atunci și până astă-đi am stat ca un soldat, ca o santinelă ne adormită lângă acest gimnasiū, lângă acest început de învățămînt secundar în orașul nostru, trecēnd astă instituție printre tōte stāncele, miseriile, pericolele și persecuțiile pentru a o duce unde să găsesce astă-đi.

Dacă am grație, *înaintea lui D-đeu*, rog să-mi mai dee macar patru ani de vieță pentru a vedea și *prima serie de bacuulau-reali a acestui liceū*.

EREDITATEA TENDINȚELOR

II

Ori-ce mișcare în corpul nostru sau al corpului nostru este efectul trebuitor a unei cauze impulsive.

Ori-ce senzațiune, ori-ce acțiune intelectuală, cu un cuvânt ori-ce iritațiune nervoasă produce o *incordare* mai mult sau mai puțin a sistemului nervos.

Când această încordare provine dintr'o cauză impulsivă, despre care avem cunoștința, atunci mișcarea este voluntară și determinațiunea se numesce *voință*; în cas contrar se numesce *năsuință*, *tendință*.(*)

Sub numele de *tendințe*, înțelegem dar, acele fenomene sufletesci, care au înriurirea de a ne îndemna și determina la *mișcare*, la *acțiune*.

Pofta e o tendință, pentru că ne îndemnă a căuta obiectul poftit și a face acțiuni spre a-l obține.

Pasiunea este o tendință, pentru că o poftă satisfăcută adesea și fără cumpăt, ne îndemnă a săvârși neconținut același lucru, fără a ne mai putea stăpîni.

Tendințele nasc totdeauna din sentimente, aceste din represintări și represintările din senzațiuni.

Tendințele, ce caută a ajuuge și a obține un lucru numai de cât, isvorăsc din sentimente de plăcere; iar acele, care caută a îndepărta și înlătura un lucru óre-care cu orî ce preț, provin din sentimente de neplăcere.

Procesul unei tendințe constă în următoarele trei acte: a) *un sentiment de trebuință*, care cere să fie satisfăcut, b) *o stare nedumerită*—așteptare—care durează până când se satisface trebuința și c) *satisfacerea trebuinței* momentul ultim.

De la gradul de tensiune al așteptării atârnă *intensitatea* tendinței, iar de la calitatea impresiunii atârnă *direcțiunea* ei.

(*). Grundzüge der physiologischen psychologie W. Wundt.

După direcțiunea tendințelor, dinsele se manifestă în două feluri: a) ca *pozitiv*, când sunt îndreptate spre un lucru spre a-l obține, constituind *poftirea* și b) ca *negativ*, care ne îndemnă a refuza un lucru óre-care, constituind *refusarea*.

De óre-ce tendințele nasc din sentimente, ele pot fi ca și acestea: *tendințe sensuale* și *tendințe intelectuale*. Aceste din urmă se împart în *inferiore* și *superiore*.

Tóte tendințele se împart în cinci clase: 1) impulsunile, 2) poftele și dorințele, 3) inclinațiunile, 4) pasiunile și 5) voința proprie (disă*).

* * *

1). **Impulsuni** sunt acele tendințe, care cer împăcarea unor trebuinți fizice și psihice. Organismul fizic are trebuință de hrană, mișcare, tovarășie, conservare individuală, împărăchere ș. a. trebuinți, ce se manifestă în senzațiuni inconșciinte și în sentimente neplăcute, ca: setea, fόμεa, uritul ș. a. împing pe individ în mod inrisistibil la împăcarea lor.

În prima lor fasă de desvoltare impulsinnile omului sunt cu totul asemănătoare celor animalice.

Instinctele se produc, că din o senzațiune dată, individul e cuprins de un sentiment — plăcut sau neplăcut — și execută o mișcare spre a obține sau a respinge un obiect orí-care. Aceste mișcări se numesc *instinctive* și au loc fără intermediarea cugetărei.

Impulsunile său instinctele se împart în două clase: a) de *conservare individuală* cu impulsunea de nutrire și impulsunea de aparare, b) de *conservare a speciei* cu trei forme: sexuală, părintéscă și socială.

2). **Poftele** sunt tendințe sensuale conșciinte, îndreptate către obiecte cunoscute, ce satisfac niște trebuinți ale organismului fizic. Ele se nasc din impulsuni, prin observarea obiectelor său prin inchipuirea lor. Fantasia este o cauză puternică în desvolta-

(*). Incercări în psihologie de V. Gr. Borgovanu.

rea lor. Tendința opusă poștei se numește *aversiune*. Vederea unui șerpe produce o aversiune.

Omul, comparat cu animalele din cauza superiorității sale intelectuale, are cu mult mai multe poște.

Poștele pot fi *momentane* sau *durabile*, *trii* sau *slabe*. Intensitatea poștei crește: a) dacă poșta se satisface adesea, b) dacă ni se opun pedici întru obținerea lucrului, 3) dacă atribuim obiectului poștit valoare mare. (*)

Tendința, care se raportează la o plăcere din trecut se numește *dor*; iar aceia, care se îndreaptă spre viitor, se numește *dorință*.

Dorințele fiind basate pe fantasmă neavând nici o basă reală, se determină mai rar la fapte și de obicei sunt de scurtă durată.

3). **Inclinațiuni** se numesc acele tendințe, ce fac ca omul să se ocupe mai mult de o lucrare de cât de alta. Unui îi place să se ocupe mai mult cu științele, iar altul cu literale; unul cu dessemnul, iar altul cu musica.

Inclinațiunile își au origina în organizația psicho-fizică a omului. Ele sunt mai superioare de cât impulsunile.

Inclinațiunile sunt de două feluri: *înăscute* și *câștigate*. Cele înăscute se mai numesc și *talente*.

Inclinațiuni câștigate se numesc acelea, care se dezvoltă în noi prin *exercițiu*. Ast-fel de inclinațiuni, produse prin repetiția unei acțiuni, se numesc *obiceiuri* sau *habitudini*, ca: fumatul, cititul, ș. a.

Inclinațiunile cât și habitudinele sunt de mare importanță în *educațiune*. Numai atunci educația unui copil va avea succes, când educatorul va studia cu atenție toate inclinațiunile firești și se va acomoda lor.

Și obiceiurile morale se razimă pe dezvoltarea inclinațiunilor. Așa: ordinea, curățenia ș. a.

4). **Pasiuni** se numesc acele tendințe, ce sunt de natură permanentă, de o putere extra-ordinară predominând întreaga conștiință.

(*). Psihologia de I. Găvănescu.

Pasiunea își are isvorul în organismul *psichic* și se raportează la tendințe intelectuale. Așa pasiunea picturii, studiului, ș. a. Pasiunea, care își are isvorul în organismul fizic, se mai numește și *patimă*, ca beția ș. a.

Pasiunile se deosebesc de inclinațiuni: a) prin vehemența lor extra-ordinară, b) prin efectul lor continuu și permanent.

Pasiunile se împart: a) *egoistice* ca: lăcomia, beția, gelosia, avariția ș. a. b) *altruistice* ca iubirea apropiatului ș. a. c) *intelectuale* ca: adevăr, frumos ș. a.

* * *

5). **Voință** se numește acel fenomen psihic, ce se manifestă în noi, făcând să ne obținem de la un lucru și să săvârșim altul.

Voința nu trebuie nici o dată confundată cu celelalte tendințe. Impulsiunile, poftele, inclinațiunile etc. sunt în cele mai multe cazuri punctul de plecare a voinței, dar nu sunt încă *voință*, căci multe lucruri pe care le *dorim*, dar nu le *voim*.

Deosebirea, apoi, între voință și tendințe, se stabilește: a) că impulsiunile, poftele etc. se produc fără concursul nostru și adesea fără să voim, pe când voința atârână în totdeauna de noi înșine. b) de câte ori voim ceva, avem simțirea, că din noi emană o activitate spontană, de unde și voința e totdeauna conștientă: 3) Tendințele nu sunt urmate totdeauna de o acțiune corespunzătoare, pe când voința este urmată totdeauna de acțiune. 4) *Noi voim un lucru numai atunci, când credem, că e posibil de a-l realiza*; fără această convingere nu există voință.

Lucrul spre care tinde voința se numește *scop*; iar acela, de care avem nevoie, ca să ajungem la scop, se numește *mijloc*.

Când voim sau nu voim un lucru oarecare este de regulă o *causă* la mijloc, ce ne îndemnă să ne decidem într'un fel sau altul.

Causa aceasta, care ne îndemnă să urmărim un scop, sau să ne obținem de la dînsul, se numește *motivul voinței*. Voință fără motive nu există.

La o voință se petrec trei momente: a) *deliberațiunea* constă în aceia, că înainte de a voi, noi chibzuim și judecăm, dacă scopul cel-avem în vedere este bun sau rău, dacă mijlocele sunt ertate sau neertate, dacă scopul, prin mijlocele de care dispunem se poate realiza sau nu, și dacă sunt la mijloc mai multe motive, pe care trebuie să-l preferim: b, *decisiunea*, constă în aceia, că după deliberațiune, noi ne hotărîm într'un fel sau altul a săvârși o lucrare sau ne obținem de la dinsa și 3) *fapta* este sevârșirea acțiunii.

În voință momentul principal este *alegerea între diferite motive*.

În actul alegerii învinge, când un motiv, când altul, făcând să incline balanța decisiunii, când într'o direcțiune, când în alta.

Acastă facultate de alegere între motive o are numai omul și aci se constatată teoria asupra libertății voinței.

Teoriile asupra libertății voinței sunt două: a *indeterminismului* și a *determinismului*.(*)

În conștiință, individul este liber, când alege motivele decisiunii.

Considerându-se, deci, acțiunile sale ca *ale sale*, individul e *responsabil* de faptele sale, de ôre ce e conscient de aceea ce face.

Nu e responsabil, când făptuesce acțiuni încosciente ca în timpul alienației, somnambulismului, prin o forțare provenită din partea cui-va ș. a.

În toate casurile, însă, se judecă *intențiunea* făptuitorului.

După ce am tratat în articolul întâiu despre, «ereditate» și în cel de față despre «tendințe», în articolul viitor vom arata cum se moștenesc acestea.

G. Simionescu.

Institutor

(*). Psihologia de I. Popescu pag. 273.

CULTURA MEMORIEI

(TRADUCERE DIN COMPARÉ)

(Urmare)

Memoria și judecata. O grijă foarte mare trebuie se aibă educatorul în această căutare delicată a mijloacelor pentru cultivarea memoriei: aceea de a nu o desvolta în detrimentul judecării.

O prejudecată destul de răspândită era ca „memoria să fie inamicul apăsător neîmpăcat al judecării.” (Fontenelle).

Unii căutând a cultiva memoria ajung a lăsa judecata fără cultură. Atunci avem de a face cu pedanții nesuferiți, care nu gândesc de loc prin ei înșii, sau care nu îndrăsnesc a risca gândirea lor de cât la adăpostul unei citațiuni, care știu numai aceea ce alții au spus și au gândit.

„Ce este un om, dicea Kant, care are memorie foarte tare, însă judecată nu? el nu e de cât un lexicon, dicționar viu.”

Evident trebuie să ne ferim, chiar la școală, de excesul memoriei. Acestei facultăți se aplică mai cu deosebire regula dată de Kant: „Nu cultivați nici una din facultăți izolat, numai pentru ea însăși; cultivați pe fiecare în vederea celor-alte.” Desvoltată peste măsură, memoria anulează, pentru a dice astfel, pe cele alte facultăți; și după expresiunea lui Vauvenargues, „nu trebuie se aibă cineva memorie de cât proporțional cu spiritul său.”

Nu vom avea însă nimic de temut, dacă vom avea grijă să o ținem la locul ei și să o considerăm numai ca pe o facultate auxiliară, „ca pe un instrument miraculos, după cum dice Montaigne, fără care judecata și-ar face foarte greu funcțiunea sa.” Incredințate unui spirit viu, activ, care păzesc libertatea judecăților sale, amintirile (ideile câștigate) ori-cât de numeroase ar fi ele, activează inteligența și o însuflețesc, — departe de a o amorți și de a o înăduși: ele o mobilizează fără a o încurca, fără a face răscăla.

După cum dice, puțin cam cu mândrie, Marchef-Girard, „memoria nu este un mormânt, ea este leagănul unde ideea crește.”

Memoria și recitarea. Discreditul, în care cade uneori memoria, provine mai cu samă din confuziunea ce se face între memoria propriu-zisă și recitare, o formă particulară a exercitării memoriei. Atunci chiar, când se prescria recitarea și când se renunța la învățatul *pe de rost*, atunci chiar nu era mai puțin necesar de a se desvolta memoria.

Ar trebui de alt-fel ca recitarea ea însăși să primescă toate criticile, al căror obiect este ea.

Argumente pentru și contra. Adversarii recitațiunii dau curs la diverse argumente.

Pedagogii americani se disting prin verva atacurilor lor. Astfel James Johannot pretinde ca sistema de învățămînt care consistă în a face să se învețe pe de rost nu mai are rațiune de a fi în societățile moderne, unde se face mai puțin pentru a se menține tradițiile orbe și un respect necugetat pentru trecut de cât pentru a fortifica rațunea și de a favoriza reflexiunea personală.

Argumentul nu e bun, evident, de cât contra unui sistem de recitațiune peste măsură, unde s'ar cere cuvînt cu cuvînt în toate învățămintele, chiar în acele care 'l au mai puțin, cum sunt științele și morala.

Alți pedagogi obiectează, că rezultatul exercitărilor memoriei nu merită ostentela ce 'și dă cine-va pentru a 'l atinge. Ce profit are elevul dacă recităză frase gata făcute, dacă câștigă o știință pur verbală? „A ști pe de rost, nu este a ști,” dicea Montaigne. Mai mult, recitațiunea literală cere o sfortare intensă și sacrificii mari de timp. Spiritul se obosesc și se usază în această sfortare. Și pe când elevul se muncesc și zugrăvesc pe lecțiile sale, timpul trece, un timp prețios care ar fi putut fi mai bine întrebuințat.

Noi răspundem că, pentru unele lucruri cel puțin, ideia nu se poate separa de cuvintele cari singure o exprim, o înfățișază, cum trebuie și că este prin urmare necesar de a ține minte exact. Noi nu suntem în adevăr stăpâni pe ideile noastre de cât atunci când au găsit cuvintele proprii pentru a le exprima. Intr'un număr destul de mare de cazuri, a ști pe de rost este singurul mijloc de a ști. Pe de altă parte sfortarea e necesară în educațiune: nu 'i bine de a prea menea pe copil și de a 'l ține scutit de orice muncă de memorie verbală, fiind-că el va înțelege și va reține într'un mod nehotărât aceia, ce i se propune.

Obiecțiunile ce am examinat, sunt așa dar mai mult contra abuzului recitațiunii întrebuințate fără măsură și nu la timp, de cât contra întrebuințării discrete și moderate a recitațiunii literale în materiile, unde ea este indispensabilă.

Unde este necesară recitațiunea literală. Un pedagog englez, Fitch, a stabilit într'un mod clar regula care determină materiile, unde recitațiunea literală este necesară:

„Dacă se atinge numai de a face să se rețină gândiri, fapte, raționamente,

lasați elevul să le reproducă în felul lui și cu cuvintele lui. Nu'i acesta momentul de a pune în mișcare memoria verbală. Inșă dacă cuvinte ce servesc pentru exprimarea, espunerea unui fapt. aũ prin ele însași o crumusețã proprie, dacă ele represintă óre-care adevăr fundamental ce nu sa'r putea tot așa de bine exprima alergând la alți termeni, atunci veghiați ca forma cât și subtanța gândirii, să fie învățate pe de rost.»

După acésta regulă e ușor de a fixa limita pe care rațiunea nu trebuie se o trecã.

La gramaticã, regulele principale; la aritmeticã definițiile; la geometrie teoremele; la sciinți în general, formulele; la istorie, óre-care sumare; la geografie, explicațiunea óre-cãror termeni tehnici; la morala câte-va maxime: iatã aceia ce copilul trebuie să scie cuvint cu cuvint. Și încã, bine înțeles, cu condițiunea cã să înțelégã perfec cuprinsul celor ce recită și ca atențiunea să'ı fie îndreptatã asupra gândirilor nu mai puțin de cât asupra expresiunilor. Nu trebuie să încredințãm memoriei de cât aceia ce intelgența a înțeles perfect. Pentru întreg restul trebuie să ne raportãm la memoria largã a gândirilor (a cuprinsului lor) nu la memoria strictã a cuvintelor, și este tot așa de desgustãtor cât și inutil, tot așa de periculos cât și de greũ de a face să se reciteze pãgini întregi de istorie, de gramaticã sau de fizicã.

(Va urma)

RUX. G. BUDU
Institutore

EMOȚIUNILE

și

Rolul lor în educațiunea moralã

(dupã Bain)

(Conferințã ținutã de D-na *Zulnia C. Isăcescu*, Directóra școlei No. 1 de fete, la 7 Mart 1897).

(urmare și fine)

Mobilele sociale ¹⁾

Mobilele sociale sunt, póte dintre tóte sentimentele, carı con-

1). Dupã «*Spaima (Groaza)*» publicat la pag. 187 din No. 12 an. I, în original e acest titlu «*Mobilele sociale*» care urmază până la titlu «*Sentimentele antisociale*» publicat în revista No. 15 an. I pag. 228—231. Apoi urmază «*Sentimentul puterii*» și cele altele cu care se finesce articolul «*Emoțiunile și rolul lor în educațiunea moralã*» pag. 134 No. 9 an. I. Din eróre nu s'a publicat titlu «*Mobilele sociale*» la rândul seu după original.

tribuesc la educațiune, cele mai întinse și cele mai simple în acelaș timp.

Plăcerile ce ne dă amorul, afecțiunea, atențiunea mutuală, simpatia sau socibilitatea, constituiesc cea mai mare fericire a vieței și sunt, prin urmare, obiectul statornic al tuturor silinților și sfortărilor năstre și pricina celor mai mari bucurii.

Societatea este un fapt deosebit și de absolută nevoie a existenței și plăcerilor celor 5 simțuri. Cu tôte acestea fiind că lucrurile trebuitoare vieței, plăcerile positive și uegative ale sensurilor propriu ăise, ne vin, cu deosebire, prin intermediul semenilor năstri, acăsta măresce fôrte mult valórea considerațiunii sociale făcând-o unul dintre principalele obiecte după care alérgă in genere ómenii de ađi.

Sentimentul social, considerat in tótă întinderea sa, numără printre elementele sale energice, anormal, afecțiunile de familie și prieteșugul; iar ca sentimente de al doilea ordin: iubirea poporului. Exemple frumose de asemenea natură găsim in scrierile clasice, unul ar fi Phédou de Platon, unde se vede felul cum înțelegeau grecii afecțiunea.

Iubirea ordinară sau amorul sexual, acea iubire care o vedem in zilele noastre, ne dă foarte puține și sarbede exemple de inalte aspirațiuni intelectuale. De altfel de acest mobil nu se ține samă în teoria primei educațiunii.

Sentimentele prea vii, chiar din cauza acestei viociunii, nu convin ca motiv de studiu serios, de aceia cea mai mare parte a educațiunii și punerea bazei unei lucrări intelectuale, trebuie să se isprăvescă înaintea aparițiunii sexual, al amorului patern sau al amorului matern. Când aceste sentimente ajung în apogeul lor, activitatea intelectuală este suspendată sau determinată de la adevarata ei țintă.

Sentimentul cel mai favorabil studiului și culturei intelectuale este prieteșugul între două sau un mic număr de persoane, cărora le place ocupația intelectuală și tocmai acăsta forméză basa simpatiei lor.

Ultimul punct de vedere, din care trebuie privită sociabilitatea, este puterea influenței pe care o exerciteză mulțimea, puternic motiv de acțiune, care lucréză asupra educațiunii cu o forță necontestată. Prezența unei întruniri, deștéptă, agită și domină pe individ, îl electrizează întru cât-va trăgându-l spre partea spre care incliază spiritul general.

Cunoscând această influență, ușor se poate înțelege avantajele instrucțiunii din școală, unde sunt reuniți un mare număr de elevi. Puterea acestei influențe este complexă și se poate atribui mai multor elemente deosebite. Motivul social, sub forma sa simplă de *grupare* și de simpatie mutuală, nu lucrăză singur, căci în acest caz ar avea de regulat de a favorisa numai acea ce se razămă pe aprobarea generală, punând pe individ la nivelul maselor. În toate casurile, în care instrucțiunea se dă unui mare număr de elevi reuniți la un loc, sentimentul social dă aceste rezultate. Clasa tinde a atinge un ore-care nivel de instrucțiune și cei slabi sunt împinși înainte de masă (mulțime). Dacă în această privință societatea n'ar pune în joc altă pasiune mai energică, atunci ar resulta un fel de comunism sau socialism având ca notă principală imobilitatea în mediocritate. Totul ar fi, poate, corect până la un ore-care punct; însă ar lipsi distincțiunea, superioritatea individuală. Influențind asupra afecțiunilor și simpatiilor, societatea ne dispenseză de multe rele colective și influința sa este atot puternică în oră ce direcțiune.

Dacă aeest sentiment n'ar fi aplicat de cât numai culturei intelectuale, s'ar obține niște regulamente așa de mari cum abia am îndrăsni a ni le imagina. O asemenea stare însă e greu de realizat și numai din întâmplare, parcă, societatea favorizeză și instrucțiunea; cu toate aceste recompensele ce ea le dă, adese oră aū încurajat femeile. Tot această influență manifestată prin blam și aprobare, este cel mai principal isvor al moralității și virtuților excepționale.

Sentimentul puterei

Acesta e unul dintre cele mai principale mobile ale spiritului omenesc; cu toate aceste nu e un sentiment independent ci adese oră provine din *bine* sau *boğăție*. În alte cazuri însă e evident că unul din elementele sale este plăcerea de a face rău. Spiritul de dominațiune sau dorința de a supune pe alții voinței năstre, ar avea mai puțin farmec dacă n'ar fi plăcerea de a face rău.

Puterea reală și adevărată în acelaș timp, ne-o dă superioritatea fizică sau intelectuală și bogăția sau pozițiunea socială. De aceia unui fărte mic număr de ómeni le este dat de a se bucura

de dînsa. Acest sentiment se bucură de o mare elasticitate a imaginațiunei. Putem simți plăcere la ideea unei puteri superioare în mai multe împrejurări, cuprindînd în acelaș timp tóte acțiunile ființilor vii și tóte forțele naturei neinsuflețite; spre exemplu sublimul este idialul unei mari puteri,

Sentimentul personalității sau al Eului.

Suma tuturor isvórelor de plăcere și a îndepărtării suferințelor cari atîrnă de sensuri și sentimente póte fi numită de *Eul*.

Este adevărat că ne place a constata în noi-înșine unele din acele calități care aflate la alții provócă admirația, stima și respectul nostru. Aprobarea și stima de sine sunt sentimente fórt puternice și influența lor bine-făcétore ne face să căutăm a atinge perfecțiunea, iar lipsa acestui sentiment aduce indulgența de sine, făcîndu-ne în acelaș timp a ascunde de alții lipsurile nóstre.

Una din formele sentimentului personalității este și plăcerea laudelor sau a admirației. Se înțelege că mulțămirea nóstră este mult mai mare atunci cînd buna idee ce o avem de noi este repetată și întărită prin cuvintele altora. Acésta e cea mai puternică influență ce póte ave omul asupra seminilor seși și póte fi de diferite grade după cum e și iubirea de sine, respectul sau admirația ce avem pentru persóna de la care primim lauda, roporiturile nóstre cu ea și în fine după numărul acelora cari reunesc spre a ne da acelaș merit.

Lauda este dreptul datorit meritului și trebuie dată făcîndu-se abstracțiune de ori ce altă considerație. Inșă pedepsind sau recompensind nu ne putem opri de a privi mai departe de present, decî lăudând, să punem în vedere elevilor merite nouă de cucerit. Renumele care întovărășesce talentul îl îndemná la lucru și este în acelaș timp un puternic stimulent de educație, de care dascalul trebuie să caute a se folosi.

Lauda nu e folositóre și lipsită de neajunsuri de cât numai atunci cînd e bine chibzuită și făcută cu merită, ast-fel ca ea să capete aprobarea generală și fiind că influența sa, am dis că trebuie să se întindă dincolo de momentul în care se face, stabilind drepturi și pentru viitor, un abuz de laudă, ar fi contra scopului ce ea urmăreșce.

Adese ori laude se póte face sub forma unei simple expre-

siunî amicale și nimic mai mult. În acest caz ea este o dovadă de afecțiune, și n'are altă valoare de cât aceea a afecțiunii. Un zimbet de mulțumire este adese ori de o mare influență morală.

Disciplina proprie și lucrăză prin suferință, ea nu privesce plăcerile de cât din punctul de vedere al contrarului lor. Suferințele oprise plăcerii ce ne-o dă iubirea de sine și a laudelor sunt două arme din cele mai puternice din câte are arsenalul disciplinar. Aceste arme formăză două mari mijloce ale aceloră cari nu admit pedepsele corporale.

Tot sistemul lui *Bentham* nu e combinat de cât din *laude* și *blam*, mobile, care el pretinde că sunt de ajuns în educație.

Contrarul iubirii de sine este *umilința*, sentiment asupra căruia altul n'are influență. În adevăr e greu a convinge pe cine-va ca să aibă o idee mediocră de sine însuși. Acesta este un lucru aproape imposibil în cea ce privesce marea majoritate a ómenilor. Pentru a ajunge la acest scop trebuie să recurgem la contrarul laudei, la *blam*. Aici putem totdeauna să ne arătăm și să facem să se simtă tótă puterea noastră. Omul ține așa de mult la opinia ce au alții despre dînsul, în cât blamul îl umilește, producându-î durere și suferință. Incercările de justificare dovedesc cât de adânc e simțită și dóre cenzura care-l lovesce.

Blamul, mánuit cu chibzuința, este de sigur unul din mijlocele cele mai influente în educațiunea morală.

ZULNIA Ș. ȘĂCESCU.

1897 Iunie 22.

METODUL ȘI PROCEDEUL UNEI COMPUNERİ

Prin compunere se dezvoltă puterile creatóre a spiritului, căci făcându-se uz de fantasmie se dá prilej micului copil de a-și reculege în minte cunoșcințele, a-și mări imaginele, ale colora dând trup și viață ideilor sale, într'un cuvînt creând ceva nou, din elemente cunoscute, dar original combinate.

Prin compunere se stabilesc înlanțuirea cunoșcințelor dezvoltând în acelaș timp și spontanietatea elevului.

Nu trebuie se înțelegem compunerea ca un exercițiu cu

totul singuratec în clasă, căci orî-ce cunoștință, din orî ce obiect de studiu, pôte fi dată elevului, ca s-o redacteze.

Compunerea este un exercițiu și deci ca atare are grade:

1) **Copiarea** (clasa I și II după cartea); 2) scrierea pe de rost a unei poezii învățate, (clasa II) 3) unei redacțiuni a lecțiunilor de intuiție (clasa II și III); tot aici intră caetele de gramatică și aritmetică în care se are în vedere corecțiunea formei 4); Scrierea după dictare ca aplicare a a regulilor gramaticale și ortografice și în sfîrșit 5) încercările de compunere.

Ca compunerile elevilor se nu fie plictisitoare și seci să căutăm a-i pune să scrie ceia ce ei cunosc mai bine, fie prin propria lor observare, fie prin aplicare de lecțiuni.

Dacă ómenii mari, scriitorii, nu scriu de cât ceia ce cunosc mai bine, atât mai mult cu copii.

Compunerile lor trebuie să îndeplinescă mai mult însușirile didactice de cât cele literare și deci ele trebuie să fie simple, precise, clare și fără multe epitete.

Pentru a asigura succes și învățătorului și elevului în arta compunei, se va căuta ca lecția de compunere se fie o urmare și o dezvoltare în a unei lecții de citire statarică.

Dacă într-o oră de citire s-a ținut o lecțiune scoțindu-se *momentele principale* (unități metodice), dezvoltându-se astfel judecata și puterea de generalisarea a minții, e folositor a utiliza acele idei fundamentale și la compunere ușurându-se ast-fel însuși lecția de compunere.

Ideile fundamentale (unitățile metodice) o dată scóse de elevi, sêvesc ca jalóne de orientare în compunere, aducând lumină în mintea elevului, înlesnindu-l în dezvoltarea subiectului.

Procedeul va fi dar invers ca la lecția de cetire. Pe când aici procedăm de la tot la parte, analisând conținutul și scoțind generalul din particular, la compunere vom merge

pe o cale sintetică, recompunând prin elemente date întreaga compunere.

Unitățile metodice vor servi la așa dispozițiune materială a compunerei, lăsând ca executarea să se facă chiar în momentul lucrării.

Iată procedeul ce se are în vedere la compunere : să explică mai întâi oral istoriéra, care va forma subiectul compunerei, scoțindu-se titlurile, care apoi se scriu pe tabela împărțită în două părți neegale, în partea stângă. Se fac apoi exerciții de recapitulare cu elevii ca să cunóscă complet părțile acelei istoriére. O dată acéstă primă parte îndeplinită se scóte un elev la tabelă și punând în atențiune întreaga clasă, să caută a se desvolta într'o propozițiune completă punctele indicate în titlu și care se scrie în dreapta tablei îndreptul titlului pe care-l desvoltă.

Printr'un lung și des repetat exercițiu, clasa ajunge la o deplină abilitate. Apoi dacă învățătorul vrea ca compunerea să se facă chiar în clas, elevii scoțindu-și caetele se pun și redactéză mai pe larg, desvoltând atât titlurile câtși propozițiunile complete, căutând ca elevul să-și pună la fie-care pas următoarele întrebări practice : Cum și ce fel era, unde s-a petrecut lucrul, când și în ce condițiuni, de ce și pentru ce s'a întâmplat?

Procedând după metoda arată, vom ajunge a vedea, că copii vor putea să compună și să redacteze ori ce subiect fie el greu, sau ușor.

Gh. Popescu

*Dirigintele, scólei, «Arhimandrit Chiriac Nicolau»
din Vinători-Nemtu.*

Tratarea unei lecțiuni de Limba Română, ținută la clasa a IV prim. urbană, în timpul confe- rințelor generale din a. c.

Subiectul: Complimentul circumstanțial de timp.

I. Planul

1). Pregătirea	3). Asociarea
2). Predarea	4). Generalizarea
	5). Aplicarea.

II. Desfășurarea planului.

Telul I. Astă-dî vom învăța ceva la Gramatică.

1). *Pregătirea.* Luați sama și-mi răspundeți la cele ce vă voi întreba! Ce să numesce adverb...I?... Câte feluri de adverbe cunoscți voi...T?... Ce să numesce adverb de loc...N?... Dar de timp...M?... Spuneți-mi o propoziție în care să avem un adverb de loc...F? (Ión vine aici). Care-i adverbul de loc...J? (*aici*). Ce fel de propoziție e acesta...O?... Pentru ce?...?... Care-i subiectul...A?... Pentru ce Ión e subiectul...T?... Prin ce e exprimat...I?... Ce fel de substantiv...? (propriu). Care-i predicatul...P?... Pentru ce...I?... Prin ce e exprimat...G?... Ce fel de verb...? Dar *aici* ce parte e în propoziție...P?... Pentru ce...?... Prin ce e exprimat complimentul circumstanțial de loc. Mai cunoscți alte complimente...T?... Care sunt...? (drept, nedrept). Afară de aceste complimente, mai sunt și altele.

Telul al II-lea Astă-dî veți învăța încă un fel de compliment.

2). *Predarea.* Luați suma și-mi răspundeți frumos la cele ce vă voi întreba! Când cade roua...I? (Roua cade dimineața). Ce este acesta...?... Să scrie pe tabelă. S'o citescă unul... tu? De când e România regat...T?... (România e regat de la anul 1881). Să scrie pe tabelă. Să citescă unul propoziția a II-a? Până când a dormit Mircea cel Mare A? (Mircea cel Mare a dormit până la anul 1418) Să scrie pe tabelă. Sa citescă unul propoziția acesta... A?... Cât timp a dormit Ștefan cel mare? (Ștefan cel mare a dormit 47 ani). Să scrie asemenea pe tabelă. Să citescă unul propoziția acesta...I?... Să citescă unul propoziția întâia...V?... Ce fel de propoziție e acesta...N?... Pentru ce...I?... Care-i subiectul...? Prin

ce e exprimat.. D? Care-i predicatul...? . Prin ce e exprimat...B?...
Ce fel de verb...? Ce fel de părți sunt subiectul și predicatul în prop...?
Ce a mai rămas din propoziția acesta . N? (dimineta). Ce fel de parte e în propoziție *dimineta* D? (). Pe cine determină...? (Pe verbul cade). Și cum să chiamo partea secundară care determină pe verb...? (complement). Prin ce e expr. compl. acesta.
Cum întrebăm noi ca să aflăm complementul acesta..? (Când cade roua? (dimineta) Vra să dică la ce întrebare răspunde. .? (la întrebarea : *când*). Să mai întrebe unul...?... Încă unul...?... Iată! vă scriu întrebarea în dreptul propoziției. Să citescă unul propoziția a II-a...? (Rom. e reg...). Asemenea voi face și cu cele-l-alte trei propoziții; iar la finitul treptei aceștia, să va afla pe tabelă scrise următoarele propoziții :

- 1). Roua cade *dimineta*. Când?
- 2). România e regat *de la anul 1881*. De când?
- 3). Mircea cel mare a domni *până la anul 1848*.
- 4). Ștefan cel mare a domnit *47 de ani*. Cât timp? Până când?

Vra să dică la ce întrebări răspund complementele din aceste propoziții .N? (Când, de când, până când și cât timp).

3). *Asocierea*¹). Să-mi spună unul o propoziție in care compl. să răspundă la întrebarea *de când*...D? Spune și ..tu? (Tata a venit de eri). Care-i complimentul? (de eri²). Acum să-mi spuneți o propoziție în care complimentul să răspundă la întrebarea, *până când*. T? (Alex. I. Cuza a domnit până la anul 1859). Care-i complimentul?... La ce întrebare îl aflăm?... Pe cine determină...?... O prop. in care complimentul să răspundă la întrebarea : *cât timp*...? Vasile a învățat 2 ani). Care-i compl. ? (doi ani). La ce întrebare îl aflăm...?... Pe cine determină...?... Una în care compl. să răspundă la întrebarea : Când..?... (Carol I a venit în România la anul 1866). Care-i subiectul?... Care-i predicatul...? Da *în România* ce parte e în prop...? (Com. cir. I.) la ce întrebare răspunde? (unde) pe cine determină? (pe verb). Și ce arată anume...? (locul) Da *la anul 1866* la ce întrebare răspunde? (când). Pe cine determină...? (pe verb). Și ce arată anume? (timpul). Atunci ce fel de compli-

1). Fie-care elev dă câte o propoziție din care să alege numai complimentul circ. de timp; iar una sau două să analizază complet.

2). Fie-care compl. să întreabă prin ce e exprimat.

mente sunt acestea? (Care arată timpul)? (Compl. cir. de timp¹). Cine poate să-mi spună ce să numesce compl. circ. de timp?

4). *Generalizarea*²) Partea secundară a propoziției, care determină înțelesul unui verb, arătând timpul, se numesce compl. circumst. de timp. Il putem afla cu întrebările: când, de când, până când etc. Să spune de mai mulți elevi și în urmă să scrie de învățător pe tabelă și copii o scriu pe caete sau pe plăci.

5). *Aplicarea*. Voi să spun de mai multe propoziții, cu complimente circumst. de timp și voi să cer de la copii să aleagă compl. circumst. de timp. În urmă îi voi să pun pe ei să-mi dea propoziții cu compl. circumst. de timp. Să poată face aplicare și la cartea de citire, însă aceasta nu trebuie exagerată. În fine să dau teme acasă înscris. După acestea să închee lecția întrebând ps copii: ce am învățat ora aceasta la gramatică...? Tot aici să poată face și clasificarea tuturor complimentelor învățate.

1897 August 3

Propunător, *N. Stan*.

Lecție din Religie.

$\frac{1}{2}$ oră.

R e u t a t e a o m e n i l o r .

I) Ce-a zis D-zeu lui Adam și Evei, când i-a gonit din Raiu? Trebuiau ei în Raiu să muncască, ca să-și câștige cele trebuitoare? Simțeau ei vre-odată în Raiu, lipsă de ceva? Șeau ce-i frica de morțe? Și unde i-a gonit D-zeu?

II) Ascultați, câte au suferit ei pe pământ! Au trăit plini de grijă și necazuri. Munciau de dimineață până sara târziu și abia aveau cu ce trăi. Cât li părea acum de rău, după bunătățile Raiului, pe cari numai din neascultare le pierduse!

Cum a trăit Adam și Eva pe pământ? Cât munciau? Câștigau mult? Iși aduceau ei vre-odată aminte, de bunătățile Raiului? Din ce pricină le pierduse?

Cine-mi spune acuma tot ce-am spus eu, fără să vă mai întreb? Da scurt de tot? *Implinirea poruncei dumnezeiești* (scrie pe tablă).

1). Să însiră toate compl. de timp de pe tabelă.

2). Sunt unele lecții, în care nu se poată scote regule corecte de la copii. În acele lecții trebuie să spună învățătorul regula, spre a nu prinde copilul ceva eronat.

Adam și Eva, mai căpătară și mulți copii! Ceî întâi fură Cain și Abel. Cain lucra pământul iar Abel se făcu păstor, fiind că acestea erau cele întâi ocupații ale ómenilor.

Câți copii avu Adam și Eva? Cum se numia cei întâi? Cu ce se ocupă? De ce?

Spuneți-mi într'una care știți? Da mai scurt?

—*Ocupațiile celor doi frați.* (se scrie pe tablă).

Amîndoi frații hotărîră, să ducă daruri de mulțumire lui D-zeu. Abel duse mieii cei mai buni, iar Cain tot ce-î produsese pământul mai prost. Dând ei foc acestor daruri, după obicei, fumul de la darurile lui Abel se înălță drept la cer, iar de la ale lui Cain, se împrăștie pe pământ. Acesta era semn, că darurile lui Abel erau bine primite de D-zeu, iar ale lui Cain, nici de cum. Cain prinse atunci ciudă mare pe fratele său și-l omorî

Ce hotărîră Cain și Abel, să ducă lui D-zeu? Ce fel de daruri i-au dus? Cum au fost primite? De pe ce au cunoscut ei acesta? Ce se născu atunci între cei doi frați? Ce făcu Cain? Ce fel de om era Cain?

Cine-mi pôte spune și acestea? Dar scurt de tot? *Dușmănia dintre Cain și Abel. Mórtea lui Abel* (se scrie pe tablă).

Copii lui Cain ajunse și ei fórte rîi. D-zeu vedînd rîutatea ómenilor, se întristă mult și hotărî numai de cât, să-î stărpescă de pe pământ. Mai întâi însă cercetă, să găsescă vre-unul bun, pe care să-l cruce „*De-a fi macar unul, care ascultă de mine, nu vreă să pără nevinovat.*!”

Cum erau copiii lui Cain? Cum hotărî D-zeu, să-î pedepsecă? Pe toți? Ce dovedește asta? Cine-mi spune tóte acestea într'una? Și mai scurt? *D-zeu e fírte drept și nu pedepsesce de cât pe cei vinovați.* (se scrie pe tablă).

(Dacă este timp—să spună istorióra odată de câte-va eleve după punctele scóse).

III. Ce era Cain cu Abel? Dar voi aveți frați, surori? dacă o soră sau uu frate al vostru, e mai bun ca voi, e frumos să-l dușmăniți? Așa! tocmai să-l iubiți și să vă siliți a fi ca el!

IV. Scóteți cărțile! Deschideți-le ia pag. Citesce odată învățătorul și apoi unul orî doi elevi. Acasă, li se dîce, se mai citescă încă de câte-va orî.

A. M.

F ê r ă u 1

Traducere din revista germană «PÄDAGOGISCHE» RUNDSCHAU»

Trece un om pe stradă, cu cortel deschis. Instructorul întebă pe elevi, care-l cauta. ? — Plouă. Din ce-i făcută ploea ? — Din picături. Și picăturile din ce ? — Din apă. Unde cade ploia ? — Pe pământ. Rămâne ea pe pământ ? — Nu ! Intră în pământ. Totă intră în pământ ? — O parte se ridică în aer — se evaporază — și ceialaltă curge la vale.

Ploia, care intră în pământ nu stă pe loc, ci pătrunde mereu printr'însul.

Cum se chiamă lichidul ce curge prin corpul nostru ? — Sânge. Și vasele prin care curge sângele ? Vine. Noi dicem, că corpul omului, e străbătut de vine. Tot așa și pământul e străbătut de vine. Cum vom numi, vinele pământului ? Vine de apă. Când căutăm vinele de apă din pământ ? Când săpăm o fântână. Dacă săpăm și nu dăm de vîna de apă, se poate umplea grópa cu apă ? — Da ! De unde ? — De sus, din plóe. O ast-fel de fântână se chiamă *cisternă*. La noi sînt puține cisterne, însă în țările fără așa multă apă, sînt multe. Apa din cisternă, are gust sălciiú milos, displăcut, o beú ómenii, de mare nevoie !

Vinele de apă, străbat pământul în tóte directiile. Acuma sus, acuma jos și une-ori chiar esă din pământ. Cum se numește locul de unde esă apa din pământ ? — Isvor. Cele mai multe isvóre sunt în munți și aprópe de munți, din ce pricină ? (fiind cam greú respunsul, îi conducem noi)

Cu ce-s acoperiți mai toți munții ? Cu păduri. In acest cas, un munte se numește și pădure. Exemplu munții. Pădure négră. De ce ne plac noué pădurile mai mult vara ? — Pentru că-s umbróse. De ce-s umbróse ? — Pentru că prin crengile copacilor, nu străbat razele sórelui. Sórele neîncăldînd pământul, fórte puțină parte din plóe se evaporază. Unde merge cea mai mare parte din apă ? — în pământ. Se scobórá în el și mai la vale esă afară, formând isvorul,

Cu ce s acoperiți munții cei înalți ? — Cu omét. Ométul face pământului vre-un bine ? (Să amintesce de sãménaturile de érnă) — Il încăldece. Ce se întimplă cu pătura de o mèt, cea mai aprópe de pământ ? — Se topesce. Unde se duce apa topită ? — La vale. Ce formézá acolo, unde esă afară de sub omét ? — Un is-

vor. Munții păduroși și cei acoperiți veșnic cu o mătură, sunt pricina pentru care cele mai multe izvoare se găsesc prin munți și pe lângă munți.

Apa de izvor stă locului? Curge mai departe. Cum numim noi această apă curgătoare? Pârău. Pârăul nu-î lat. Pe multe, le putem păși. Dacă-î mai lat, atunci putem să-l trecem alt-fel. Cum? — Punem o punte deasupra apei. Pe ce se sprijină puntea? — Pe malurile pârăului. Câte maluri are un pârău? — Două. Cum le deosebim? (Tăcere) Luați sama: Când stăm pe punte și ne uităm în cotro curge apa, avem la mâna stângă malul stâng și la cea dreaptă, malul drept.

Cum se chiamă locul pe unde curge apa? Albie. Din ce pricină curge apa pârăului? — Pentru că pământul e aplecat. Cum curge apa, când pământul e aplecat mai tare? Iute. Dar când pământul e aplecat puțin? Incet. Cum e cursul pârăelor din regiunile muntoase? — Repede. Da din cele șese? Incet. ce se întâmplă, când în drumul pârăului e o prăpastie? — Apa cade jos. Cum vom numi această cădere? — Cascadă. Știți voi vre una?

Dese ori pârăul curge liniștit, însă sînt timpuri când e tulburat. Când? — Primavara când se topește ometul repede și vara după ploii. Cum se dice, când vine apa mare? — Puhoiu. Ce mișcă pârăul în drumul lui? — Petrele. Ce se întâmplă, când se ciocnesc petrele? — Se sfarmă se tocesc. De accia găsim în pârău așa multe petre rotunjite. Petrele rostogolite și mâunate de apă, se așază parte pe maluri, parte pe fundul pârăului.

De unde vin petrele în apă? — Din munți. De mult, cu mii de ani în urmă, aceste petre erau stînci. Din pricina ploii, a arșiței sorelui, a gerului, stîncea crapă și se sfarmă, iar bucățile desprinse cad în pârău. Cum de pôte pârăul, să răstogolească petrele? — Fiind că are putere. Și omul se folosește de puterea pârăului. La ce? — La mori. Cum se numesc morile purtate de apă? — Morii de apă. Mai sînt mori purtate de altă putere? — Morii de vînt, de aburi, rișnița. Ce trebă face mîra? Macină cereale. La unele mori vedem trunchiuri de copac multe, tăiate. De ce? — Aceste mori taie butuci. Cum se numesc? — Ferestreae.

Dacă ne uităm într'un pârău, vedem cerul, copaci: de pe țerni și chiar pe noi înși-ne. Ce e mai dar pârăul? — Oglinda. Căr parte a apei o numim oglindă? — Suprafața. Cum numim încă suprafața apei? Luciul apei.

Cum numim spațiul dintre suprafața apei și fund? — Adân-

cime. Cum e apa pârăului, când putem vedea până la fund? — Limpede. Ce vedem atunci pe fundul apei? — Petre. În apă sunt și ființe. Care? Peștii. Spuneți câțiva pești, ce trăesc în pârău? Păstrăvi, lostrită, mărână. Care-s mai buni și mai scumpi? Păstrăvi. Ce animale mai trăesc în apă? Racii, broșce. Unde-și are racul culcușul? (Respunsul fiind mai greu, putem conduce). Ce crește de obicei pe țărmurile pârăului? — Copaci, stuh. Care copaci cresc mai pe lângă țărmuri? — Răchitele și arinii. Racii au culcușul printre rădăcinile acestor copaci. Sint și flori, cărora le place mult la umbră, pe malul pârăului. Cum le chiamă? Nu mă uita.

Ce pasere sboră pe desupra apei, aproape tare de suprafata apei? — Rîndunica. Dacă pârăul curge printr'un sat, îi mai vin și alți musafiri. Carii? — gâsce și rațe.

În ce se varsă pârăul? — În alt pârău. Cum vor fi două părce unde? Mai late și mai adânci. Dar când în ele se mai varsă și altele, cum se chiamă pârăul? — Riū. Cum se chiamă locul unde se varsă pârăul în riū? Îmbucătură. Începutul pârăului e isvorul și sfârșitul lui, îmbucătură. Între isvor și vărsare, e cursul.

Acum să cetim și o poezie frumoasă.

P Â R Ă U L

„Frumos și limpede pârău,
„Etern grăbesci în drumul tău!
„Stau și gândesc privind cum mergi,
„De unde vii și unde alergi?“

„Din sîn de stînci eū mă pornesc
„Pe drum de flori călătoresc,
„Cerule iubit pe valuri lin
„Cu drag răsfată chipu-î senin.

„De aceia vesel e traiul meu,
„Făr'a scîi unde mă duc mereu;
„Cel ce din pîtră mi-a dat, să ies,
„Mă va conduce în al meu mers.“

CL. M.

UN ÎMPĚRAT MESERIÉS

(Istorióră morală pentru clasa III^a și a IV^a).

În vremile de de-mult...., la *Tarigrad*,¹⁾ era obiceiul, că nimeni nu putea să ajungă împărat, până ce nu scia mai întâi un meșteșug.

Fiul unui împărat bătrîn învățase între altele să lucreze — în ascuns — covóre. El, după ce se sui pe tron, câte-odată se îmbraca în haine schimbate — pentru ca se nu fie cunoscut de nimeni — și visita orașul de capitală precum și alte orașe și sate din imperiul seú spre a se încredința de starea poporului și de cinstea slujbașilor țerei: dacă se respectéză legile și ordinele sale.

Ajuta pe cei nenorociți și făcea dreptate celor asupriți.

Pe el - fiind mic de stat, gras, bine făcut și cum era îmbracat în haine civile, când se ducea prin țară — pe neșciute — lumea nu-l cunoșcea că este împărat.

Umblând prin țară, într'un oraș aude, că este un hotel vestit, unde se pregătesc bucate foarte bune și gustóse. Se duce acolo și cere să-i dee de mâncare.

Stăpânul otelului a socotit, că este negustor bogat și vedându-l că-i tînér și gras, l'a poftit în una din odăile împodobite cu cele mai scumpe odóre, la o masă în mijloeul odăei și slugile i-a adus de mâncare. Apoi, — când slugile, s'aú prefăcut, că se duc să-i aducă socoteala — de-odată podéua cu masă cu tot și cu el se lăsă în jos, unde alții - vro 30 inși cari erau acolo — îl ieú jos; iar podéua se rîdică la loc.

Tînérul împărat s'a speriet de acéstă întâmplare și a întrebat pe cei — l-ați: „*Ce însemnézá acésta? Ce faceți voi aici? Ce este aici?*» El i-aú respuns: „*Aici, cin' este adus numai scapă cu viétă. Este un otel la care se pregătesc bucate cu carne de om. În aceste odăi de sub otel nu pót' afla nimeni cese petrec. Acolo... ne tae pe rînd, după cum am căđut în capcană* El se supără grozav, iar tovarășii îl mângăeau: „*Tot una-i de noi de-acu nainte. Nu te mai supăra de geaba, mai bine fii vesel, ca să nu slăbești, pentru-că dacă te va vedea că slăbești, te tae înainte de rînd.*”

El, cum era om învățat și înțelept, gândindu-se, își închipuеше planul cum ar putea scapa și când a venit stăpânul la el, i-a

1). Numele slavon și vechiú rominesc al Constantinopolului. *Tarigrádén* sinonim cu *Stambul* numele pe turcesce al lui.

spus: „*Dacă mă vei tăia ai să câștigi puțin: cât vei lua numai într'o zi de la bucatele făcute cu carnea din mine; iar dacă mă vei lăsa să trăiesc, pot să-ți aduc sol'se f' rte mari, căci știu să lucrez cov' rē f' rte preți' se, din mătăsuri, fire de aur etc.*”—(A cerut hârtie și a desemnat diferite modele de covor). „*Iată... diferite modele.....*”

Stăpânului lor (căci acum avea și împăratul stăpân) i-a plăcut desemele și gândindu-se la câștiguri mari, i-a adus mătăsuri-le cu toate cele cerute de meșteșugar și în cât-va timp a gătit un covor ne-mai vădut de frumos și scump până atunci pe locurile acelea.—Meserișu la dis, că acest covor se poate vinde cu preț foarte mare.. (miș de galben) și acest preț s'ar putea lua numai de la cei mai avuți și sigur de la împărat. L-a sfătuit să spună că-i lucrat în țări departate . . prin Indiă..

În timpul acesta, împărătesa a căutat pe împărat mereu în toate părțile, și nu l'a mai allat

Păgânul de stăpân a trimis nisce credincioși ai seî, ca să vîndă covorul. Ei—ca și stăpânul lor, setoși de bani mulți și urmărindu-îi pacatul din urmă—s'au dus de-a dreptul la curtea împăratului.

Împărătesei, când a vădut covorul, i s'a părut că a vădut pe împărat—ș'a adus aminte că și el lucra asemenea odore. Dorul... o făcea să-l privească cu mult nesaț și luare aminte; când de-odată observă, că crengile și florile, cari formaū buchetele făcute din mătăsuri și fire de aur de pe marginea covorului, sunt litere (inițiale), cari sămănaū întocmai cu acelea de cari făcea și soțul ei—și marel fu mirarea....când din azele litere a început să formeze cuvinte, din care a înțeles: *Unde este împăratul ...*, și cum-că de acolo nimeni nu mai scapă cu viață.

Îndată, împărătesa a întreat pe vîndătorii covorului: „*De unde-i covorul?*”... Ei au respuns: „*Din India*” Ea a dis: „*Nu i adevărat. Acest covor este lucrat de împărat în otelul...*” Apoi, a strigat garda și i-a legat. A chemat îngrabă armata, s'a dus la acel otel, a prins pe otelier și prin pedepse l'a silit a-o conduce în ascundeturile secrete. Acolo a găsit pe împărat și pe o mulțime de nenorociți, cărora li-au dat drumul; iar pe pagânul de otelier l'a ucis împreună cu ai lui și otelul l'a daramat.

Tinărul împărat a fost bun, milos, învățat, înțelpt și drept. Prin sciința meseriei, el a scapat de la m' rte.

2). Numai împărătesa șcica, că împăratul lucra covore și secretul desemelelor de pe ele.

MORALA:

I. Copii! *Meseria e brățea de aur. Ea scapă pe oricine de la orice nevoi și pericol; chiar și de la mărte.*

a. **După ce veți înveța carte faceți-vă meserieși.**

II. *Acel otelier a fost fără de lege, tiran, criminal, păgân, ca fiarele selbatice El, după fapte și a luat și plata.*

Proverbe; „*Pacatul te urmăresce.*

„*Cum ți-î așterne așa veți dormi.*“

b. **Să faceți tot-deauna bine și nici odată rău, pentru ca să ajungeți fericiți.**

1897 Septembrie 8

GH. NICOLAU

Directorul școlii No. 5 de băieți din Piatra N.

Incunoscințare

Toți, cari vor primi No. 1 al Revistei pe anul al II lea și vor bine-voi a se abona—afară de membrii corpului didactic din județul Némțu, cari de drept sunt asociați, iar nu abonați (vedei procesul verbal din No. 1 an II), sunt rugați a ni comunica acesta printr'o carte poștală, pentru a se ști în câte exemplare să se scótă fie-care număr al revistei, pe viitor.

Tot odată îi rugăm a trimite și costul înainte.

Acelora—de la cari nu se va primi aderarea—nu li se va mai trimite alt număr; rugându-i a înapoi și No. 1, după ce-l va citi

Comitetul 2, 3.

Domnișórele, Dómnele și Domniș, cari vor bine voi a trimite articole pentru revistă (vedei procesul verbal din revista No. 1 an. II), sunt rugați:

- 1). A urma după ortografia Academiei Române.
 - 2). A serie—numai pe o față a cólcii—și citeț.
 - 3). A semna articolele.
-

O deslușire

E știut și stabilit, că toți D-nii institutori, D-nele institutóre, învățători și învățátóre din jud. Némțu, cari aũ primit revista pe anul I. aũ fost de drept *asociați și bunți platnici după art. 4* din statutele publicate în No. 1 anul I-iũ: 12 lei institutori și 6 lei învățatori, pe an. Așa aũ înțeles și toți asociații, cari aũ achitat pe anul I: *Din corpul didactic primar al județului Némțu, nimeni n'a fost abonat, ci asociat.* Cine—din ei—a primit numerele anului I, a aderat.

Abonați aũ fost numai acei din alte județe și acei cari nu-s în corpul didactic.

Deci, vă rugăm cu insistență a achita restul pe anul I după statute, ca și colegii, cari aũ achitat totul pe acel an; alt-feliũ e nedrept față cu ei.

Comitet 1, 2 și 3.

Anunț

A apărut „*Didactica matematicelor*“ cuprinđend teoria și planurile complete a le tuturor lecțiunilor de la I—IV urbană sau pânã la a V-a ruralã, întocmitã de: *D. Constantinescu*, directorul revistei „*Convorbiri didactice*“, *I. Ciocãrlie* și *I. I. Theodoru* institutori în capitalã.

A sosit la *Gh. Nicolau* directorul școlei de băeți No. 3 din Piatra—unde e depositul pentru județul Némțu—un număr de exemplare destul de mare.

Domnișórele, Dómnenele institutóre și învățátóre, Domnii institutori, și învățetóri, cari aũ subscris pe listele de abonament precum și orĩ-cine doresce a o avea, sunt suragați a veni sau a trimite baniĩ—cu ocazie—spre a-și lua exemplarul.

Prețul e 5 lei pentru abonații la revista „*Convorbiri didactice*“—dovedind acésta cu chitanța de platã—și 6 lei pentru ne-abonați.

Prin poștã nu se trimite, fiind-cã costã portul 0.70 l. și se póte perde. Ceĩ ce aũ achitat costul direct la administrația revistei „*Convorbiri didactice*“ vor presenta recipisa mandatului poștal, drept bani.
